

4T D'ESO · FOPP4 · UNITAT 5

Diversitat i oportunitats

Diversitat, igualtat i equitat, barreres de l'entorn, igualtat de gènere, fricions i fractura digital, biaixos en la IA i disseny per a tothom

5

PER COMENÇAR

En aquesta unitat aprendràs a...

- Distingir diversitat, igualtat formal, igualtat d'oportunitats i equitat, i inclusió davant d'integració.
- Explicar el model social de la discapacitat i reconèixer barreres de diferents tipus a l'entorn.
- Analitzar els estereotips de gènere en estudis i professions, i les mesures que afavoreixen la igualtat.
- Identificar les fricions d'un tràmit i les opcions per defecte, i explicar els tipus de fractura digital.
- Explicar com unes dades incompletes o desequilibrades poden fer que un sistema d'IA exclogui persones.
- Elaborar un informe de barreres i una proposta inclusiva per a una activitat, i revisar-la davant d'una objecció.

SITUACIÓ DE PARTIDA · CAS FICTICI

Una situació de partida

És febrer i 4t B de l'Institut Ribera Nord anirà al Saló de la FP de Valldelana. Els tallers es reserven en un formulari en línia que a la Salma li dona error al mòbil. El web diu «recinte accessible», però no per on s'hi entra. Una activitat oberta a tothom, és igual de fàcil per a tothom?

❓ Pensa en una activitat de l'institut. Hi ha algú a qui li costi més participar-hi per com està organitzada, no per com és aquesta persona?

❓ És el mateix tractar tothom per igual que donar a cadascú el que necessita? Posa'n un exemple.

❓ Al desembre, un portal deia a la Lucía el que trien «estudiants com tu». Quines dades creus que feia servir per decidir qui s'assembla a ella?

MAPA DE LA UNIDAD

Lo que vamos a ver

- **5.1** Diversitat, igualtat i equitat
- **5.2** Les barreres són a l'entorn
- **5.3** Igualtat de gènere i oportunitats
- **5.4** Tràmits, fricions i fractura digital
- **5.5** A qui representen les dades? Biaixos en la IA
- **5.6** Dissenyar per a tothom: propostes inclusives

Tres respostes a un mateix desavantatge

1

Igualtat formal

Les mateixes normes per a tothom. L'entrada costa 12 € per a tothom.

→

2

Equitat

Donar a cadascú el que necessita. El centre cobreix els 12 € amb un sobre tancat.

→

3

Eliminar la barrera

Canviar l'entorn. Un assaig obert i gratuït: ningú no ha de demanar res.

CLAVE

Les tres respostes no s'exclouen, però **eliminar la barrera** és la que no obliga ningú a demanar.

Set tipus de barreres

TIPUS	ON ÉS L'OBSTACLE	EXEMPLE
Físiques	Als espais	Esglaons, portes estretes
De comunicació	En com s'intercanvia la informació	Un avís només oral per a algú sord
D'informació	En no saber a temps què cal	L'horari o els requisits
Actitudinals	En les persones	Prejudicis, mirades de llàstima
Econòmiques	En el cost	Una activitat que costa 30 € de material
Territorials	En la distància	Una piscina a 40 minuts en autobús
Digitals	En el dispositiu o les habilitats	Un tràmit que exigeix connexió

CLAVE

Sovint una mateixa situació **en combina més d'una**.

Model mèdic i model social

Model mèdic

- El problema és al cos o a la ment
- Cal curar, rehabilitar o adaptar la persona
- Frase: «L'Iker no pot tocar a l'escenari»

VS

Model social

- La deficiència es troba amb barreres de l'entorn
- Cal retirar-les: és una responsabilitat col·lectiva
- Frase: «L'escenari de Les Eres no és accessible»

CLAVE

Les dues frases descriuen el mateix fet, però només la segona **dona una pista per actuar**.

La jornada de portes obertes

Inscripció només en línia

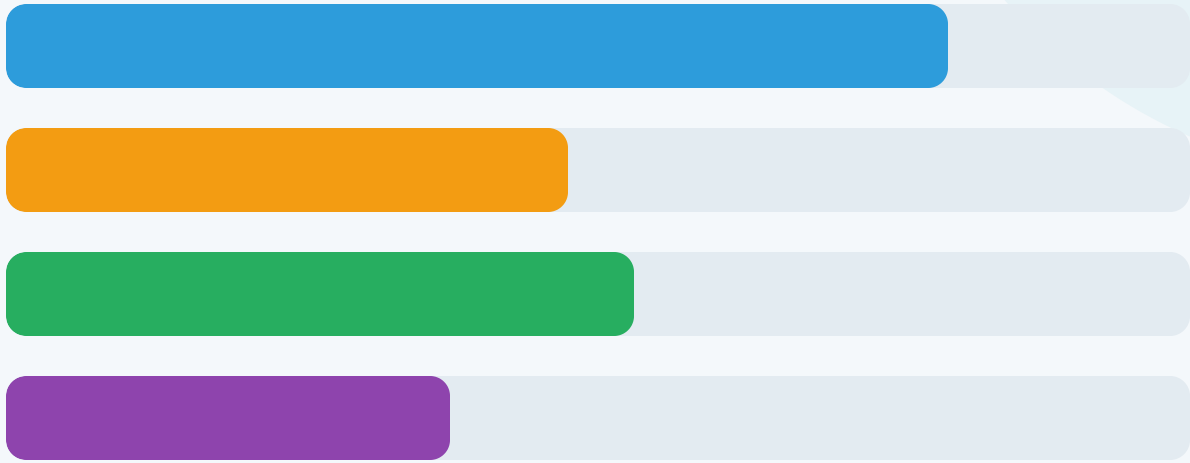
La visita comença per la terrassa: dues barreres que afecten diferent gent.

1. **Proposta.** Inscriure's també a consergeria, en paper, i començar la visita per la planta baixa.
2. **Objecció.** «Així és més embolic ordenar les visites.»
3. **Proposta revisada.** El paper de consergeria té els mateixos camps que el formulari i es passa cada tarda a la llista.

✔️ **Respondre a una objecció és revisar la proposta perquè continuï resolent la barrera i es pugui aplicar.**

Qui abandona els estudis

Percentatge de joves de 18 a 24 anys sense batxillerat ni FP de grau mitjà que no estudien ni es formen.

Font: Eurostat, abandonament primerenc de l'educació i la formació, 2025 (consulta: 10/2026).

CLAVE

Els nois abandonen més, però la dada **no n'explica les causes**: caldrien altres dades.

5.5 · COMPARADOR FICTICI

Dos perfils, una variable

	PERFIL 1	PERFIL 2
Curs i nota mitjana	4t d'ESO · 7,5	4t d'ESO · 7,5
Interessos	Biologia i esport	Biologia i esport
Zona de residència	Zona A (centre)	Zona B (perifèria)
Recomanació	Batxillerat de Ciències i Tecnologia · 88 %	CFGM · 81 %

CLAVE

El codi postal pot ser una **variable substituta**: dues persones iguals en tota la resta reben recomanacions diferents.

5.6 · SIS ASPECTES

Un camí per auditar

Accés

Com s'hi arriba i s'hi entra.

Comunicació

Com es donen les explicacions.

Informació prèvia

Què se sap abans i amb quant de temps.

Horari

Quan comença i quan acaba.

Cost

Què costa participar-hi.

Inscripció

Com i quan s'hi apunta.

CLAVE

S'analitzen **les condicions de l'activitat**, mai les persones.

🙋 PREGUNTA PER A LA CLASSE

A Espanya, el 2024, el 28,9 % de les persones amb discapacitat reconeguda tenia feina, davant del 69,7 % de les que no en tenien. Quina és la diferència?

A 40,8 punts

B 98,6 punts

C 28,9 punts

✔️ 69,7 − 28,9 = 40,8 punts. La diferència no s'explica només per la discapacitat: hi influeixen la formació, el transport, els prejudicis i la manca d'adaptacions.

REPASO

Idees clau

- **Diversitat i igualtat.** Cinc tipus de diversitat, tres idees d'igualtat, inclusió davant d'integració, igualtat i ods.
- **Barreres de l'entorn.** Model social de la discapacitat, físiques, d'informació, actitudinals, digitals..., accessibilitat universal i ajustos raonables.
- **Igualtat de gènere.** Estereotips i segregació, repartiment de les cures i mesures.
- **Tràmits i dades.** Fricions i opcions per defecte, fractura digital en tres nivells, biaixos en les dades i variables substitutes.
- **Dissenyar per a tothom.** Auditar sis aspectes, proposta, objecció i revisió.

PER ACABAR

Per pensar

1 Pensa en una activitat del teu institut: quina barrera hi ha, a qui afecta i quin canvi concret, amb el seu cost, la reduiria?

2 Quina diferència hi ha entre compensar un desavantatge i eliminar la barrera que el produeix? Posa'n un exemple amb una sortida o un tràmit.

3 Si un assistent d'IA et diu què triar «segons la teva zona», quina pregunta li faries abans de fer-li cas?

Ara et toca a tu!

Repassa, practica i comprova el que has après.

📝 **Resum**

✅ **Test**

👆 **Interactius**

Llibre, presentacions, resums i tests gratis a **josesande.com**